

6. Кримінальний кодекс України від 14.10.2014 № 1703-VII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2014 р. – [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України /Правосуддя та злочинність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
8. Статистичний збірник “Регіони України”/Частина 1/ за ред. О.Г. Осауленка/ Державна служба статистики України, 2014
9. Статистичний збірник “Регіони України”/Частина 2/ за ред. О.Г. Осауленка/ Державна служба статистики України, 2014

УДК 330.837

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ АГРОБІЗНЕСОВИХ СТРУКТУР

Загурський О.М., докторант, к.е.н., доцент ДННУ «Академія фінансового управління»

Загурський О.М. Інституціональні інструменти застосування принципів соціальної відповідальності в діяльності агробізнесових структур

В статті проведено теоретичне дослідження проблеми застосування принципів соціальної відповідальності в діяльності бізнесових структур, в якому соціальну відповідальність бізнесу визначено як особливий економічний інститут капіталізму, що представляє собою генотипну модель закріплення суспільно значущих функцій (інституцій) за корпоративними структурами. Дієвим інструментом соціальної відповідальності агробізнесових структур є застосування механізмів по збереженню соціального устрою сільських громад на території яких вони здійснюють свою діяльність шляхом укладання соціальних угод, добровільне прийняття на себе обов'язків по вирішенню екологічних проблем та турбота про персонал компанії у вигляді надання на безоплатній основі різних медичних, освітніх та рекреаційних послуг.

В роботі запропоновано інституціонально-економічну модель інноваційної діяльності в аграрному секторі із застосуванням механізмів державно приватного партнерства. За якої ключовим принципом побудови системи державного регулювання має бути не заміщення ринкових регуляторів, а певна компенсація вад ринкового механізму, розбудова інноваційно-інвестиційної інфраструктури, створення умов для підвищення конкурентоспроможності, технічного оновлення та сталого розвитку аграрного сектору.

Ключові слова: агробізнес, державно-приватне партнерство, контракт, соціальна відповідальність, соціальне інвестування.

Загурський О.Н. Институциональные инструменты применения принципов социальной ответственности в деятельности агробизнесовых структур

В статье проведено теоретическое исследование проблемы применения принципов социальной ответственности в деятельности бизнес-структур. Социальная ответственность бизнеса определена как особый экономический институт капитализма представляет собой генотипическое модель закрепления общественно значимых функций (институций) за корпоративными структурами. Действенным инструментом социальной ответственности аграрного бизнеса является применение механизмов по сохранению социального устройства сельских общин на территории которых они осуществляют свою деятельность путем заключения социальных соглашений, добровольное принятие на себя обязанностей по решению экологических проблем и забота о персонале компании в виде предоставления на безвозмездной основе различных медицинских, образовательных и рекреационных услуг.

В работе предложено институционально-экономическую модель инновационной деятельности в аграрном секторе с применением механизмов государственно частного партнерства. В которой ключевым принципом построения системы государственного регулирования должно стать не замещение рыночных регуляторов, а определенная компенсация недостатков рыночного механизма, развитие инновационно-инвестиционной инфраструктуры, создание условий для повышения конкурентоспособности, технического обновления и устойчивого развития аграрного сектора.

Ключевые слова: агробизнес, государственно-частное партнерство, контракт, социальная ответственность, социальное инвестирование.

Zagurskiy O. Institutional instruments of application of the principles of social responsibility in the agribusiness

In the article held the theoretical study of the problem of application of principles of social responsibility in business structures, in which the social responsibility of business is defined as a special economic institution of capitalism, is a genotypic model fixing socially significant functions (institutions) for corporate structures. An effective tool of social responsibility of agribusiness is the use of mechanisms for maintaining social structure of rural communities in which they operate, through the conclusion of social agreements, voluntary assumption of responsibilities for environmental issues and concern about the company's personnel in providing free of charge a variety of medical, educational and recreational services.

In this paper we propose an economic model of innovation in the agricultural sector with the use of public-private partnership. For which the key concept of the system of state regulation should be no substitution of market regulators, and certain compensation for the shortcomings of the market mechanism, the development of innovation and investment infrastructure, creating conditions for competitiveness, technical updates and the sustainable development of the agricultural sector.

Keywords: agribusiness, public-private partnerships, contract, social responsibility, social investment.

Постановка проблеми. В умовах необхідності забезпечення узгодження інтересів громадського та приватного секторів економіки особливу значимість набуває аналіз механізмів управління та інструментів впливу на соціальне середовище найбільш активного суб'єкта економічних відносин – бізнесу. В економічно розвинутих країнах світу соціальна відповідальність є загально прийнятим правилом діяльності значної кількості великих, середніх і навіть малих компаній, які інтегрують її основні принципи в концепції корпоративного управління. Разом з тим в українському суспільстві соціальна відповідальність не посіла гідного місця в системі суспільних відносин та не перетворилася на усвідомлену та застосовану норму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання соціальної відповідальності бізнесу, активно досліджуються науковою спільнотою. Серед сучасних актуальних досліджень в цьому напрямку слід виокремити роботи С. Архієреєва, [1] Ю. Благова [2], Е. Гідденса [3] А. Колота [4], Ф. Найта [5], Т. Сидориної [6] та ряду інших вчених. Однак не зважаючи на значні теоретичні доробки соціальна відповідальність бізнесу залишається однією із самих спірних сучасних концепцій, яка до цих пір не отримала свого остаточного визнання як спроба узгодження намірів та результатів капіталізму і потребує подальших досліджень.

Мета наукової статті. Теоретичне дослідження проблеми соціальної відповідальності бізнесу та аналіз інституціональних чинників, що мають вирішальний вплив на застосування принципів соціально відповідальної поведінки агробізнесовими структурами.

Результати дослідження. Не зважаючи на значні здобутки як в теоретичному так і практичному аспектах взаємодії бізнесу і суспільства питання розміру співвідношення суспільних та приватних інтересів залишається актуальним, а серед фахівців тривають постійні суперечки стосовно проблеми відповідальності, а точніше про вектор відповідальності, перед ким або чим повинен нести відповідальність бізнес, якщо він взагалі повинен бути відповідальним.

За точкою зору прихильників консервативного економічного підходу – теорії корпоративного егоїзму [7; 8] – підприємці найбільшою мірою служать суспільству тільки в тому випадку, коли за умови виконання чинних правил гри прагнуть досягти особистого інтересу. М. Фрідман стверджував, що оскільки єдина мета корпорацій – збільшення прибутку акціонерів то і відповідальність повинна бути тільки перед ними. [8]. У цьому випадку одержання прибутку і є паралельним служінням суспільним інтересам, а соціальна відповідальність прирівнюється до економічної відповідальності організації за здійснення господарської діяльності та підтримку високого рівня рентабельності. Тієї ж думки дотримуються М. Кітцмюлер і Д. Шимшак, які вважають, що відповідальність бізнесу перед суспільством на пряму пов'язана лише з дотриманням законодавства, побічно – з забезпеченням зайнятості та інноваційми; всі інші зобов'язання мають штучний характер [9, с. 60], а необхідність приймати участь у вирішенні соціальних проблем суспільства знаходиться лише в межах визначеного законодавством мінімуму. Відповідно в основу консервативного економічного підходу покладено економічні мотиви поведінки індивідуума, а етичне підґрунтя проблеми соціальної відповідальності бізнесу проігноровано.

Натомість прихильники соціальної відповідальності бізнесу – теорії корпоративного альтруїзму [5] та теорії розумного егоїзму [10] – не заперечуючи ефективності мотиву максимізації прибутку вважають, що в довгостроковій перспективі інтереси бізнесу та суспільства пов'язані таким чином, що досягнути успіху зможуть лише ті фірми, які підпорядковували цей мотив суспільним цілям. М. Палаці та Д. Старшер приходять до висновку, що інтеграція в бізнес стратегії інтересів і потреб клієнтів, працівників, партнерів, суспільства, планети в цілому і, звичайно ж, інтересів акціонерів є прекрасним бізнес рішенням, яке в довгостроковій перспективі може збільшити дохід і забезпечити зростання компанії [11, с. 36]. А на думку М. Бекманна та І. Пайса, саме корпоративне громадянство має бути сполучною ланкою між бізнесом та суспільством і здійснювати стимулюючий вплив на сталий розвиток через розробку стратегічних планів соціальних інвестицій [12]. За таких підходів соціальна відповідальність розуміється як добровільний внесок бізнесу у розвиток суспільства в економічній, соціальній та екологічній сферах, як дії, що спрямовані на благо суспільства та виходять за межі визначеного законом мінімуму. Вона має здійснюватися за трьома концентричними колами. Перше (внутрішнє) коло охоплює діяльність господарського характеру та зобов'язання, що випливають з економічних функцій, а саме: виробництво якісних товарів чи надання послуг, створення робочих місць, забезпечення економічного зростання. Друге коло вміщує відповідальність за реалізацію названих щойно функцій з урахуванням соціальних цінностей. Третє (зовнішнє) коло охоплює обов'язки, які передбачають активну участь у поліпшенні навколишнього середовища та вирішенні інших суспільних проблем на основі етичних норм і очікувань громадськості. [13, с. 37.]

Разом з тим, слід визначити, що будь яка концепція не може визначити абсолютних стандартів соціальної відповідальності бізнесу. Відмінності в інституціональній основі економіки країни генерують системні відмінності корпоративної стратегії. Вони специфічні для кожного регіону-галузі-країни і обумовлені етапом розвитку суспільства, соціальним прогресом, трансформаціями інституціональної структури і суспільної свідомості, культурними особливостями, рівнем освіченості населення та наявними демократичними цінностями. Високі стандарти соціальної відповідальності основному притаманні тим країнам, де рівень зрілості громадянського суспільства високий, де дії бізнесу перебувають у полі пильної уваги і контролю з боку держави і суспільства. Натомість в країнах, що перебувають в стадії трансформації і де «...порушення і «писаних», і «неписаних» законів масові, особливо в сфері економіки, а значна частина навіть нормованих економічних відносин часто морально нелегітимна, що породжує суспільну незадоволеність і формує прагнення до масових порушень прав і свобод людини, ...а результатами змін скористалася незначна частина населення, що привласнила накопичену власність та забезпечила тим самим власне збагачення [14, с. 21] – стандарти соціальної відповідальності низькі. Причому основною причиною низької соціальної активності бізнесу цих країн є не обмеженість коштів, а відсутність у власників підприємств вагомих стимулів бути соціально відповідальними. Виняток становлять власники великих капіталів, походження яких в більшості випадків носить сумнівний, з суспільної точки зору, характер. Соціальна відповідальність у такому випадку часто відірвана від виробництва і трансформована в благодійність, що використовується як засіб протидії негативному іміджу і формування позитивного, або бажання заслужити схвалення і уникнути зневаги з боку колег по бізнесу.

Тому з інституціональної точки зору соціальна відповідальність бізнесу це особливий економічний інститут капіталізму, що представляє собою генотипну модель закріплення суспільно значущих функцій (інституцій) за корпоративними структурами, які втілюються в системі принципів, правил, норм, вимог і цінностей соціальної орієнтації бізнесу [15, с. 131-132]. Основними з яких є корпоративна благодійність, меценатство, спонсорство, соціальний маркетинг, соціальне інвестування та партнерство, корпоративне громадянство і волонтерство, що формують особливі види економічної, правової та етичної відповідальності, які можуть застосовуватися кожна окремо одна від одної, або у поєднанні. В ідеалі соціально відповідальною компанією може вважатися тільки та, в діях якої присутні норми і правила всіх аспектів відповідальної поведінки. Однак у реальному житті більш частіше зустрічаються різні варіанти неповної відповідності критеріїв соціально відповідальної компанії. Про те за будь якого варіанту поєднання видів соціальна відповідальність стає дійовим інструментом підвищення конкурентоспроможності лише за умови взаємної зацікавленості всіх зацікавлених сторін у її впровадженні: у такому разі всі суб'єкти зможуть отримувати свої переваги від соціальної відповідальності, які одночасно будуть виступати і у ролі стимулів для всіх учасників цього процесу. За визначенням В. Шаповал, соціальна відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності віддзеркалює міру чи ступінь прийняття бізнес-організацією соціально значущих цілей суспільства, готовність до виконання взаємних прав і обов'язків у процесі спільної діяльності з метою мінімізації можливості нанесення збитку у сталому розвитку як суспільства в цілому, так і окремим спільнотам, особистостям [16, с. 14].

Слід зазначити, що в Україні певною мірою представлені всі суспільно значущі інституції соціальної відповідальності бізнесу. Проте, існуючу систему соціальної відповідальності аграрного бізнесу не можна назвати гармонійною, оскільки більшість її інститутів виникли не в ході еволюційного розвитку ринкових відносин, а залишилися у спадок від радянської системи соціального забезпечення (утримання за рахунок колективних аграрних господарств медичних, навчальних закладів та закладів культури та соціальної сфери), або були трансформовані з більш розвинутих економічних систем і внаслідок традицій адміністративно-командної системи зазнали суттєвих спотворень (ігнорування економічних інтересів меншоритарних акціонерів, рекомбінація прав власності на землю, штучні банкрутства). Зміни в інституціональному просторі офіційно задали нові правила гри для суб'єктів агрогосподарювання, сприяли процесам зростання, капіталізації та консолідації аграрних ринків. За них домінуючу роль в сфері аграрного виробництва все більше відіграють великі агропромислові формування, що нерідко демонструють жорсткі методи ведення агробізнесу без урахування екологічних та соціальних інтересів місцевого населення. Вони не мають прив'язки до конкретного сільського селища і відповідно сплачують податки за місцем реєстрації, а не до місцевих (сільських) бюджетів, що теж не сприяє розвитку соціальної сфери на селі.

Надмірна концентрація корпоративними структурами економічної влади, поглинання і приєднання до свого складу колективних підприємств, що ще вчора підтримували сільську соціальну інфраструктуру та забезпечували роботою сільське населення ще більше загострює соціальні проблеми сільських громад. Застосування агрокорпораціями інноваційних технологій, при збереженні моногалузевої структури аграрної економіки сприяло розбалансуванню місцевих аграрних комплексів і втраті робочих місць для значної частини сільських мешканців. Тривале безробіття, ваді системи соціальної підтримки безробітних, низький рівень оплати тимчасової сільськогосподарської праці поряд із можливістю отримання хоч і невеликого проте нетрудового (рентного) доходу від прав володіння землею призводять до деградації частини сільського населення та втрати ними традиційних морально-етичних установок, що, в свою чергу, стає загрозою для сільської спільноти та сприяє розширенню не притаманних раніше для села явищ (крадіжка майна підприємств і приватних осіб, поширення алкоголізму, наркоманії та соціального утриманства). Як наслідок в українському селі виросло ціле покоління молодих людей, що вже не ототожнює себе хранителями місцевих традицій та цінностей і не планує тривале проживання в рідній місцевості, а здебільшого орієнтоване на великі мегаполіси, або заробітки за межами країни. Тим самим автоматично виникає не лише проблема кадрового дефіциту, а і проблема втрати продуктивною частиною сільського населення почуття відповідальності, відчуття

обов'язку, поваги до дисципліни і праці та співпричетності до рідного краю.

В цих умовах дієвим інструментом соціальної відповідальності агробізнесових структур є застосування механізмів по збереженню соціального устрою сільських громад на територіях яких вони здійснюють свою діяльність, шляхом укладання так званих угод соціальної відповідальності, за якими кошти направляються переважно на розвиток соціальної сфери: навчальні заклади, лікувальні установи, соціально-культурні об'єкти, місця відпочинку тощо. Незважаючи на те, що з точки зору інвестиційної діяльності соціальне інвестування – найбільш складне через відсутність прямого економічного ефекту, все більше вітчизняних компаній починають усвідомлювати той факт, що забезпечення сталого розвитку можливе тільки в умовах вибудовування взаємовигідних партнерських відносин з суб'єктами соціального середовища. За останні роки інститут соціальної відповідальності пройшов певний шлях розвитку «від організаційно-управлінської екзотики глобальних корпорацій до стандартних технологій упровадження цього феномену в практику організацій різноманітних форм власності і господарювання» [4, с. 6] і все більше українських аграрних компаній здійснюють діяльність в контексті соціальної відповідальності, презентуючи свої результати у щорічних соціальних звітах. Найбільш активними в даній сфері є компанії: Астарта-Київ, Нібулон, Сварог-Вест Груп, Агро-Інвест Україна, Укрзернопром. Так, агропромхолдинг «Астарта-Київ» навіть презентував принципи соціальної відповідальності як невід'ємну частину життя компанії затвердивши стратегію із корпоративної соціальної відповідальності на 2014-2016 роки, яка спрямована на підтримку сталого розвитку, покращення життя та умов праці як співробітників компанії, так і жителів регіонів, де він веде свій бізнес. [17]. А компанія «Агро Інвест Україна» у травні 2014 року запустила соціальну ініціативу «Швидка допомога – з турботою про людей» в усіх регіональних підрозділах, в яких працює, в рамках якої вже відремонтовано приміщення фельдшерсько-акушерських пунктів, закуплено та обладнано чотири автомобілі швидкої допомоги, а також організовано диспетчерську службу по координуванню роботи лікарів та водіїв швидкої [18].

Однак науково технічний прогрес та пов'язане із ним погіршення екологічного стану висувають нові вимоги до уявлення про соціальну відповідальність у виробничій діяльності. На новому етапі соціально-економічного розвитку має з'явитися нове уявлення про соціальну відповідальність господарюючих суб'єктів, що носить не примусово-правовий, а добровільний характер, обумовлений морально-етичними цінностями і установками учасників господарської діяльності [19, с. 297-298]. Воно в тому числі полягає і в добровільному прийнятті на себе бізнесом обов'язків по вирішенню екологічних проблем, або самостійному введенні більш жорстких, ніж в нормативних документах, норм щодо наявності шкідливих речовин. Крім того, на моральних установках підприємців як носіїв людського капіталу багато в чому заснована благодійність і турбота про персонал компанії у вигляді надання на безоплатній основі різних медичних, освітніх та рекреаційних послуг. Слід зазначити, що така соціально відповідальна діяльність бізнесу, заснована на моральних принципах, здатна приносити і економічну вигоду яка виражається у збільшенні обсягів реалізації в наслідок підвищення ефективності праці і поліпшення іміджу та ділової репутації фірми. На думку І. ван Ставерена «... в суспільстві, де переважають меркантильні цінності, де процвітають статусна символіка, ефект Веблена ... рівень ресурсної ефективності буде нижчим, ніж в суспільстві, що володіє тим же обсягом ресурсів, але менш спрямованому на власну корисливість, а більш орієнтованому на довгострокову перспективу, де прийнято нести відповідальність перед іншими людьми і навколишнім середовищем» [20, с. 61].

Проте, виходячи з того, що соціальна відповідальність – це безперервний процес постійного вдосконалення, а не тимчасовий захід, практична реалізація її принципів потребує розробки відповідної стратегії та програми дій. Одним з головних завдань державних та соціальних інститутів на сучасному етапі є побудова системи спрямованої на створення необхідних передумов соціально відповідальної поведінки бізнесу, надання йому конкретної ідейної спрямованості, схем мотивації щодо розвитку практик соціальної відповідальності та на підвищення соціальної відповідальності великого бізнесу – ліберального корпоративізму в основі якого лежать відносини погодження інтересів. З цього приводу актуальними є два напрямки поліпшення ситуації. По-перше, необхідно стимулювати подібну активність підприємств, передбачаючи в законодавстві механізми, які дозволяють підприємствам, що являються зразками соціальної відповідальності отримувати матеріальні переваги (наприклад, у вигляді зниження податків). По-друге, необхідним є розвиток альтернативної системи морального заохочення у вигляді державних премій, рейтингів та нагород. Метою створення такої системи на стратегічному рівні має стати забезпечення національної безпеки та рівня якості життя всіх громадян, що відповідає міжнародним стандартам. А це, у свою чергу, передбачає цілеспрямоване формування особливого інституціонального середовища діяльності економічних суб'єктів, реально сприяє досягненню компромісу між інтересами бізнесу і суспільства закладеного в основу Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» затвердженої Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015.

Разом з тим вимоги лише до бізнесу бути соціально відповідальним, без налагодження зустрічних процесів пов'язаних із застосуванням принципів соціальної відповідальності в діяльності держави, суспільства і окремих громадян як найменше неетичні, а у більш широкому розумінні і недоречні. Адже в силу домінування у бізнесу власних інтересів без підтримки з боку держави і суспільства намагання слідувати принципам соціальної відповідальності будуть здебільшого поодинокі. Відповідно наразі стоїть завдання по налагодженню соціального компромісу між державою, суб'єктами аграрного господарювання та сільською спільнотою в особі громадських організацій, профспілок, тощо. Такий компроміс сприятиме створенню гібридних форма взаємодії, заснованих на консолідованій (спільній) соціальній відповідальності, яка заперечує домінування індивідуального і колективного егоїзму, натомість передбачає рівноцінну відповідальність усіх учасників соціально-економічних відносин в аграрній сфері.

За об'єктивного обмеження державних ресурсів все більшої актуальності в господарській діяльності набуває застосування механізмів державно-приватного партнерства, які дозволяють залучати до вирішення суспільно-значущих завдань з розвитку сільських територій, створення додаткових робочих місць, підвищенні рівня зайнятості, доходів та соціального забезпечення (медичне страхування, пенсійне забезпечення) сільського населення ресурси приватного сектора. За такого партнерства на основі корпоративних або контрактних форм взаємодії відбувається злиття ресурсів двох основних господарюючих сторін – власність держави і її потенціал та інвестиційні ресурси і головне сучасні принципи управління бізнесових структур, що не тільки підвищують ефективність використання спільних ресурсів, а і суттєво зменшують можливі ризики втрат які характерні для аграрного сектора економіки. Проте як зазначає О.С. Сухарев «такі форми взаємодії безумовно, не є бездоганними по суті» [21, с. 4.], вони на думку О. Харта, А. Шлейфера та Р. Вішні [22] в умовах неповного контракту, коли в через складності відносин між сторонами зафіксувати всі нюанси в письмовому вигляді неможливо, неминуче призводять до вибору між зниженням витрат (зменшенням вартості проекту) і зниженням якості. І якщо послугу виробляє приватний сектор то разом із зменшенням витрат одночасно відбувається зниження якості послуги для користувача, що в кінцевому рахунку не призводить до збільшення ефективності використання державних ресурсів і не вирішує в повному обсязі суспільно-значущих завдань. Дійсно, схильність до опортуністичної поведінки, що присутня будь якому економічному агенту є потенційною загрозою і більше того за наявності певних обставин може стати реальною. Тому одним із основних завдань у сфері державно-приватного партнерства є створення (на основі аутсорсингу, концесійних угод або інших форм взаємодії) системи формальних інститутів, що сприяють зниженню ймовірності виникнення поведінки такого типу. Проте самим головним завданням в цій сфері є створення інститутів (формальних і неформальних), що забезпечать наявність спільного інтересу бізнесу і держави як до ефективного управління ресурсами держави так і до створення продуктивних стимулів приватного сектора. На нашу думку, механізми державно-приватного партнерства спроможні утворити консолідований інституціональний альянс взаємодії між державою і великим аграрним бізнесом в цілях реалізації, як власних інтересів так і загального стратегічно важливого напрямку – інноваційного розвитку аграрного сектора. В основу таких взаємодій повинно бути покладено розуміння того, що держава і бізнес чітко усвідомлюють свої інтереси і можливості та шукають компромісні зони взаємодії. Держава у разі неможливості і неспроможності виконувати соціальні функції розробляє стимули до залучення в цей процес представників капіталу, які, в свою чергу, посилюють свої конкурентні позиції через реалізацію сучасної концепції соціальної відповідальності [23, с. 32].

Сучасна ринкова модель державно-приватного соціально-економічного розвитку передбачає рівноправні відносини між

державними і недержавними структурами, а економічний механізм спирається на методи як державного регулювання (вертикальні зв'язки), так і на організаційно-господарські форми і стимул-реакції ринкового і корпоративного регулювання (горизонтальні зв'язки). Відповідно цього нагальною стає необхідність перерозподілу функцій управління інвестиціями між структурами різних рівнів влади і формування регульованого владою всіх рівнів управління механізму розподілу інвестиційних ресурсів. При цьому роль держави, через обмеженість організаційних і фінансових технологій зростання і модернізації, полягає в першу чергу в інституціонально-правовому забезпеченні активності приватного бізнесу, забезпеченні ефективної реалізації прав власності суб'єктів аграрної сфери, оптимізації структури вітчизняної економіки, направлених на зниження сировинної орієнтації за рахунок диверсифікації і збільшення долі інноваційних галузей або галузей, що виробляють продукцію з високою доданою вартістю. Ключовим принципом побудови системи державного регулювання аграрного сектору має бути не заміщення ринкових регуляторів, а певна компенсація вад ринкового механізму, створення умов для підвищення конкурентоспроможності, технічного оновлення та сталого розвитку. Наразі необхідні нові форми партнерства між державними науковими та освітніми установами, органами влади та саморегулюючими організаціями, до яких відносяться асоціації та спілки агробізнесу в розробці стратегій та цільових програм розвитку сектору і регіонів.

Слід зазначити, що організаційно-економічний механізм забезпечення державно-приватного партнерства має включати до свого складу всі форми забезпечення інноваційної діяльності в секторі а саме: нормативно-правове забезпечення, організаційне забезпечення, ресурсно-фінансове забезпечення, науково-технічне забезпечення, техніко-технологічне забезпечення, кадрове забезпечення, інформаційне забезпечення, психолого-мотиваційне забезпечення та інші види забезпечення з позначенням інтересів держави та аграрного бізнесу.

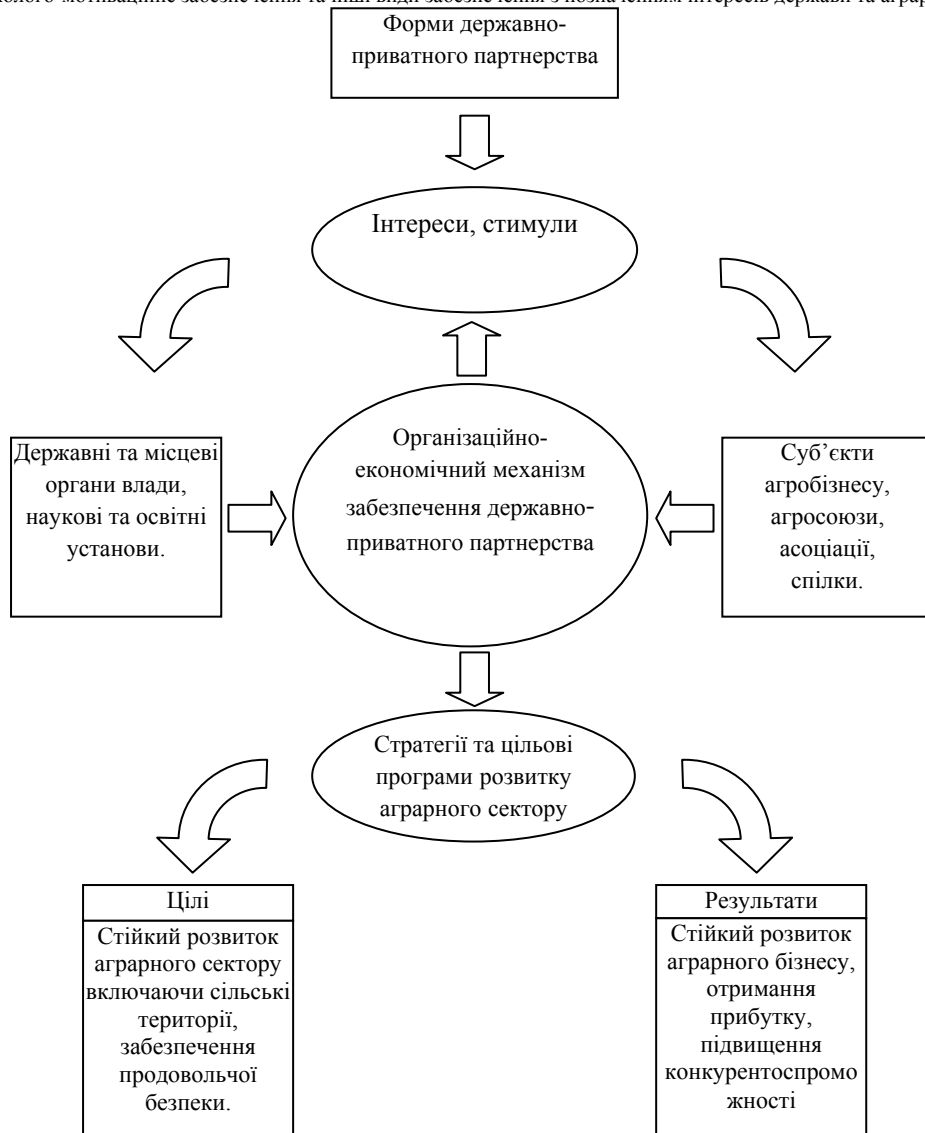

Рис. 2 Інституціонально-економічна модель інноваційної діяльності в аграрному секторі із застосуванням державно-приватного партнерства

Джерело: розроблено автором

Розвиток і удосконалення форм, методів та інструментів державно-приватного-партнерства інноваційної діяльності в аграрному секторі дозволить не тільки підвищити ефективність агропромислової діяльності і конкурентоспроможність вітчизняної аграрної продукції, а і сприятиме вирішенню нагальних проблем сільських територій і сільських спільнот та збереженню навколишнього середовища.

Висновки та пропозиції. В умовах сільських територій, в рамках яких функціонують різні господарюючі суб'єкти, які спеціалізуються на виробництві подібної сільськогосподарської продукції лише толерантні, консенсусні неантагоністичні відносини усіх учасників взаємодій зможуть забезпечити можливість їх взаємовигідного співробітництва. Тільки на основі гнучких угод і контрактів можливо досягти раціонального використання обмежених ресурсів: водних, земельних, транспортних, трудових, інтелектуальних, фінансових, інформаційних, тощо.

Взаємодія держави і аграрного бізнесу в першу чергу має бути спрямована на формування інноваційно-інвестиційної

інфраструктури, технічну і технологічну модернізацію виробництва та науково-інформаційне обслуговування агровиробників. Вирішення цих завдань потребує розвитку особливої інституціональної ланки комерційних структур, що безпосередньо забезпечать розвиток аграрної сфери і формування відповідних стосунків між господарюючими суб'єктами (система комерційних банків, торгівельні і фондові біржі, страхові компанії тощо). Інноваційно-інвестиційна інфраструктура таким чином формує об'єктивно необхідні в умовах ринку інституціональні компоненти, направлені на зміцнення виробничих структур і забезпечення функціональних взаємозв'язків між ними в напрямі насичення агропродовольчих ринків, а її удосконалення може бути яскравим прикладом ефективної взаємодії влади і аграрного бізнесу в інтересах суспільства.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Архиреев, С. Поседання соціального і асоціального капіталу як критерій пост трансформаційного стану економіки / [С. Архиреев](#) // Економічна теорія. – 2014. – № 1. – С. 24-36.
2. Благов, Ю. Корпоративная социальная ответственность: эволюция концепции / Ю. Благов – Москва :Высш. школа менеджмента, 2010. – 272 с.
3. Giddens A. The Third Way. The Renewal of Social Democracy, Cambridge: Polity Press, – 1998. – 166 p.
4. Колот, А. Корпоративна соціальна відповідальність: еволюція та розвиток теоретичних поглядів / А. Колот // Економічна теорія. – 2013. – № 4. – С. 5-26.
5. Найт, Ф. Этика конкуренции. / Перевод с англ. под редакцией Г.Б. Клейнера – Москва : Издательство: ЭКОМ Паблишерз, 2009 – 608 с.
6. Сидорина, Т.Ю. Партнерство государства и институтов самоорганизации граждан в реализации социальной политики (теоретический аспект) [Электронный ресурс] / Т.Ю. Сидорина // Экономический вестник Ростовского государственного университета. – 2010. – Т. 8. – № 1. – С. 117–129. – Режим доступа : <http://www.civisbook.ru/files/File/journal81-11.pdf>
7. Heyne, P.T. Private keepers of the Public Interest. New York, McGraw-Hill Book Company, – 1968. – 131 p.
8. Friedman, M. The Social Responsibility of Business Is to Increase its Profits, New York Times, September 13, 1970, – P. 122-126. – Retrieved from: <http://www.palacios-huerta.com/docs/Friedman's%20Social%20Responsibility.pdf>
9. Kitzmüller M., Shimshack J. Economic Perspectives on Corporate Social Responsibility. Journal of Economic Literature, No. 50 (1), 2012 P. 51-84. Retrieved from: <http://pubs.aeaweb.org/doi/pdfplus/10.1257/jel.50.1.51>
10. Carroll, A. The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. Business Horizons, 1991. No. 34 (4). P. 39-48. Retrieved from: <http://faculty.wvu.edu/dunnc3/rprnts.pyramidofcsr.pdf>
11. Palazzi M, Starcher G. Corporate social responsibility and business success, European Bahai Business Forum, France 1997, revised 2006 – 41 p. Retrieved from: http://bahai-library.com/pdf/p/palazzi_starcher_responsabilite_entreprises.pdf
12. Beckmann M., Pies, I. Sustainability by Corporate Citizenship: The Moral Dimension of Sustainability. Wittenberg-Center for Global Ethics Discussionspaper 2004. No. 04-12 Retrieved from: http://www.wcge.org/download/DP_04-12_Beckmann_Pies_-_Sustainability.pdf
13. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку : монографія / [А.М. Колот, О.А. Грішнова та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. – Київ. : КНЕУ, 2012. – 501 с.
14. Геец, В.М. Общество, государство и экономика: единство и противоречия [Электронный ресурс] / В.М. Геец – Москва.: Институт экономики РАН, 2012. – 66 с. – Режим доступа: http://inecon.org/docs/Geets_paper.pdf
15. Фролов, Д.П. Институциональная системность социальной ответственности бизнеса (природа, институции, механизм) [Электронный ресурс] / Д.П. Фролов, А.А. Шулимова // Журнал институциональных исследований. – 2013. – Том 5. – № 1. – С. 124-144. – Режим доступа: <http://institutional.narod.ru/jis/jis5.1.pdf>
16. Шаповал, В.М. Соціальна відповідальність у системі підприємницької діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук: спец. 08.00.01 – Економічна теорія та історія економічної думки / В.М. Шаповал. – Дніпропетровськ, 2012. – 44 с.
17. Астарта затвердила стратегію соціальної відповідальності [Електронний ресурс] // Українська аграрна конфедерація– Режим доступу: <http://agroconf.org/content/astarta-zatverdila-strategiyu-socialnoyi-vidpovidalnosti>
18. Запуск соціальної ініціативи «Швидка допомога Агро Інвест Україна – з турботою про людей» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.agroinvest.com.ua/news.html?n=115>
19. Информационная эпоха: вызовы человеку / под ред. И.Ю. Алексеевой, А.Ю. Сидорова. – Москва : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2010. – 335 с.
20. Ставерен, И. ван Этика эффективности / И. ван Ставерен // Вопросы экономики. – 2009. – № 12. – С.58-71.
21. Сухарев, О.С. Институционально-психологическая модель развития российской экономики [Электронный ресурс] / О.С. Сухарев // Национальные интересы: приоритеты и безопасность, 2014 – №13 (250) – С. 2-16 – Режим доступа : <http://inecon.org/docs/suharev/ni1314-02.pdf>
22. Hart O., Schleifer A., Vishny R. The Proper Scope of Government: Theory and Applications to Prisons Quarterly Journal of Economics. 1997. No 4 (112). P. 1127-1161. Retrieved from: <https://ideas.repec.org/s/tp/qjecon.html>
23. Єранкін, О.О. Соціальна відповідальність агробізнесу в контексті вирішення проблем розвитку сільських територій / О.О. Єранкін // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2011. – Вип. 6/2. – С. 31-34.

УДК 657.92

СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ВАЖЛИВИЙ ВИД ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Ужва А. М., к.е.н., доцент, кафедри обліку і економічного аналізу Миколаївського національного університету
Олійник К. Г., аспірант кафедри обліку і економічного аналізу Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського

Ужва А.М., Олійник К.Г. Судово-бухгалтерська експертиза як важливий вид фінансового контролю

Статтю присвячено розгляду існуючих відмінностей між проведенням судово-бухгалтерської експертизи, аудитом та ревізією. На стадії досудового слідства та судового розгляду важлива роль належить науковим методам збору доказів. Одним із таких методів, що застосовується у процесі розслідування або судового розгляду справ про розкрадання, інші корисливі господарські злочини, є судово-бухгалтерська експертиза. З метою зміцнення законності і правопорядку правоохоронні органи застосовують при розгляді кримінальних і цивільних справ судові експертизи, які доручають експертам, як на стадії попереднього розслідування, так і на стадії судового розгляду справ. У загальному значенні слова експертиза (від латинського expertus – досвідчений) – це дослідження і рішення досвідченими фахівцями питань, які вимагають спеціальних знань в галузі науки, техніки, економіки, мистецтва або ремесла.

Ключові слова: судова експертиза, судово-бухгалтерська експертиза, аудит, ревізія.

Ужва А.Н., Олейник К.Г. Судебно - бухгалтерская экспертиза как важный вид финансового контроля

Статья посвящена рассмотрению существующих различий между проведением судебно- бухгалтерской экспертизы , аудита и ревизии . На стадии досудебного следствия и судебного рассмотрения важная роль принадлежит научным методам сбора доказательств . Одним из